

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ΄

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκαστοῦ. ἔτους καὶ εἶνε ἑτησίαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 82.

25 Ἰανουαρίου 1887

Ο ΠΑΤΕΡ—ΙΩΣΗΦ

(Διήγημα τῆς Κας Ouida.—Μετάφρασις Α. Β.)

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Δ΄

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ κατέβαλλεν ὁ Ἰωσήφ ὑπερανθρώπους ἀγῶνας, ὅπως πείσῃ τὸν ἀληθῆ ἔνοχον νὰ ὁμολογήσῃ δημοσίᾳ τὸ ἔγκλημά του. Τὸν ἔβλεπε κρυφίως καὶ μετεχειρίζετο πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ πάντα τὰ ἐπιχειρήματα, ὅσα ἡδύναντο νὰ τῷ χορηγήσωσι τὰ φοβερά τῆς ἐκκλησίας δόγματα καὶ ἡ φλογερὰ του ἐπιθυμία νὰ σώσῃ τὴν Ἐλευθερίαν. Ἄλλ' οὐδὲν ἰσχυρότερον οὐδὲ δυσχεροῦς τῆς πειρασμοσύνης καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ ἀμαθοῦς καὶ εὐτελοῦς ἀνθρώπου, ἐτοίμου πρὸς πᾶσαν χαμέρπειαν πρὸς ἀποφυγὴν κινδύνου. Ὁ Γυριστὴς ἔμενε κωφὸς πρὸς πᾶσαν ἐπιτίμησιν καὶ πᾶσαν παράκλησιν, ἀδιαφορῶν ἡλιθίως πρὸς τὸ κακὸν ὅπερ εἶχε πράξει, καὶ τὸ χεῖρον ὅπερ ἔμελλε νὰ προξενήσῃ ἡ σιωπὴ του. Τί τὸν ἔμελεν αὐτόν; Ἡρέσκετο φανταζόμενος τὴν χήραν τοῦ μυλωθροῦ ἐγκλειστον ἐν τῇ φυλακῇ. Τὴν εἶχε πάντοτε μισήσει, ἀφ' ἧς εἶδεν αὐτὴν παρερχομένην περὶ κοσμον, φοροῦσαν τὸ ἐκ μαργαριτῶν περιδέραιόν της μὲ τὴν χρυσὴν του ἄλυσιν, καὶ οὐδὲ κἄν στρέφουσιν αὐτὸν ἰδῆ. Πολλάκις τοῦ ἦλθε νὰ ὀρμήσῃ κατ' αὐτῆς καὶ νὰ τῆς ἀποσπάσῃ τὰ στολίδιά της. Ποῖον εἶχε δικαίωμα νὰ στολιζέται τοιοῦτοτρόπως, αὐτὴ ἡ κόρη βασιλεῶν, οἵτινες ἐκέρδαινον οἰκτρῶς τὰ τοῦ βίου μετακομίζοντες ἄμμορον ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄρνου; Ἦτο καλλιτέρα του αὕτη; Ἐνίοτε τὸν διέτασσαν ἀποτόμως ν' ἀντλήσῃ ὕδωρ ἢ νὰ φέρῃ ξύλα, καὶ ὅσάκις τὸ ἔπραττε, οὐδὲν κἄν τοῦ ὠμίλει· μόλις τοῦ ἔλεγε καλημέραν. Ἡ ὑπερηφάνειά του προσεβάλλετο, καὶ ὀρεξιν εἶχε νὰ τὴν ὀνομάσῃ σκώληκα, κόρην ἐπαιτῶν. Ἐχαιρε τὸρα, συλλογιζόμενος, ὅτι ἦτο ἐκεῖ πέραν, πάσχουσα ἐκ τῆς ρυπαρίας καὶ τοῦ πνίγους τῆς φυλακῆς, ὅθεν τὰ ὠραία της ἐνδύματα δὲν ἡδύναντο νὰ τὴν ἐξαγάγωσιν, ἐνῷ τὰ δάκρυα θὰ ἐμάραινον τὰς ροδίνους παρειάς της καὶ θὰ ἐσθύνον τὴν λάμψιν τῶν ὀμμάτων της.

Μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως ἦν παρέχει βαθεῖα πεποιθήσις, ὁ πάτερ—Ἰωσήφ ἐπάλαιε κατὰ τοῦ πείσματος τῆς κτηνώδους αὐτῆς ψυχῆς, καὶ ἠπέλει τὸν Γυριστὴν διὰ τῆς αἰωνίας κολάσεως, ἂν ἐπέμενεν ἀρνούμενος νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν δικαιοσύνην. Ἄλλ' ἦτο τὸ ἴδιον ὡς ἂν ἔλῃ εἰς τὰς πέτρας τοῦ μύλου. Διὰ τὴν ὁ ἄθλιος αὐτὸς εἶχε ῥίψει ἐπὶ ἀθώας κεφαλῆς τὸ βάρος τοῦ βδελυροῦ του μυστικοῦ; Ὁ πτωχὸς ἱερεὺς διετελεῖ ἐν διαρκῶς αὐξοῦσῃ ἀγωνίᾳ, μὴ δυνάμενος ν' ἀφυπνίσῃ αἰσθημὰ τι παίσματος ἐν τῇ ἐνόχῳ ἐκείνῃ συνειδήσει. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχεν ἐξομολογηθῇ πρὸς αὐτὸν ὠθούμενος ἐκ δεισιδαιμονίας τινος ὀρμῆς, ἐσχάτου λειψάνου τῆς παιδικῆς του θρησκείας, καὶ ἰδίως ἐκ τῆς ἀνάγκης νὰ ξεθυμάνῃ, ὡς ἔλεγε, διηγούμενος εἰς τινὰ τὴν ἱστορίαν του, ἀνάγκης ἐπιτακτικῶς ἐπιβαλλομένης εἰς τὰ ἀσθενῆ πνεύματα ἐν ἐσχάτῃ στιγμῇ ἀγωνίας καὶ κινδύνου. Εἶχε δὲ αἰσθανθῇ ἀνακούφισιν τινὰ, συμεριζόμενος μετὰ τοῦ ἱερέως τὸ ἐγκληματικὸν αὐτοῦ μυστικόν. Ἦτο ὑπερήφανος συνάμα καὶ περίτρομος, ὅτι εἶχε τολμήσῃ νὰ φονεύσῃ τὸν αὐθέντην του· ἀλλ' ἦτο ἰδίως κατηγανακτιζόμενος ὅτι οὐδὲν εἶχε κερδίσει ἐκ τοῦ ἐγκλήματός του. Ἄλλως δέ, οὐδεμίαν ἡσθάνετο συγκίνησιν ἄλλην, ἢ τὴν εὐχαρίστησιν ὅτι ἡ Ἐλευθερία ἐπασχε δι' αὐτοῦ καὶ ἀντ' αὐτοῦ.

— Διωνίως θὰ καίεσαι, ἂν ἐπιμένῃς εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἐπανελάμβανεν εἰς αὐτὸν διαρκῶς ὁ πάτερ—Ἰωσήφ.

— Νὰ ἰδοῦμε, ἀπῆντα ὁ Γυριστὴς. Ἡ κόλασις εἶνε μακρὰ, καὶ τὰ σίδερα εἶνε κοντά.

— Ἄλλ' ἂν δὲν πιστεύῃς ὅτι ἔχω τὴν ἐξουσίαν νὰ σὲ ἀπολύσω ἢ νὰ σὲ κολάσω, διατί ἤλθες νὰ σ' ἐξομολογήσω;

— Διότι πρέπει κανεὶς κάπου νὰ ξεμυστηρεῖ, ὅταν κάμῃ τέτοιο πρᾶγμα. Ξέρω, ὅτι δὲν ἡμπορεῖς τουλόγου σου νὰ μὲ προδώσῃς.

Καὶ οὐδὲν τὸν συνεκίνηε, οὐδὲ τὸν ἐκλόνει. Οὔτε παρακλήσεις, οὔτ' ἐπιχειρήματα, οὔτε ἀπειλαί. Εἶχεν ἐξομολογηθῇ διὰ νὰ ξεθυμάνῃ. Τόσον μόνον.

Νύκτα τινὰ ἐν τούτοις, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν παρώτρυνεν αὐτὸν ὁ Ἰωσήφ, ἐφοβήθη. Τὸ μυστικόν του δὲν τῷ ἀνῆκε πλέον. Τίς οἶδε, μὴ τὸ μυστι-

κόν αὐτὸ ἐπῆρχετο εἰς ἀναζήτησιν καὶ καταγγε-
λίαν του; Εἶχεν ὁμιλήσει πρὸς τὸν ἱερέα ἵνα εὕρῃ
ἡσυχίαν· ἀλλ' ἡ ἡσυχία τὸν ἐφευγεν. Ἡσθάνετο
πᾶσαν στιγμὴν τὴν σιδηρᾶν χεῖρα τοῦ νόμου κα-
ταλαμβάνουσιν αὐτόν. Ὅσάκις ἐβλεπε μακρόθεν
ἐν τῷ χωρίῳ τὸν τρίκωλον πῖλον τῶν χωροφυλά-
κων, ἡ ἦκουε τὸν τριποδισμόν τῶν ἵππων των,
φρικτικὰς τρόμου διέτρεχε τὰ μέλη του. Μὴ τυ-
χὸν ἐλάλησεν ὁ ἱερεὺς; Ἐγνώριζεν ὅτι τοῦτο
ἦτο ἀδύνατον, καὶ ὅμως ἐφοβεῖτο.

Ἵπελόγισε τὴν περιουσίαν του. Ἦτο μικρά τις
ῥυπαρά καὶ κατατετριμμένη δέσμη χαρτονομί-
σμάτων. Ὀλίγα πράγματα, ἅτινα ἡγνῶει ἂν
ἐπῆρχουν αὐτῷ ἵνα μεταβῇ εἰς Ἀμερικὴν. Δὲν
τὸ ἡλπίζεν, ἀλλὰ καλὸν ἦτο ὅπωςδήποτε νὰ δο-
κιμάσῃ. Ἐπενόησεν ἐπομένως τὸν μῦθον, ὅτι
εἶχε δῖθεν νὰ παραλάβῃ χρήματά τινα παρὰ
τοῦ ἐξαδέλφου του, καὶ ὅτι ὁ ἐξαδέλφος αὐτός,
ὡς εἶπε εἰς τοὺς συντρόφους καὶ τὸν αὐθέντην του,
τὸν ἐκάλεε πρὸς αὐτόν. Οὕτω δὲ συσκευασθεὶς
ἀνεχώρησεν.

Ὀλίγους τις λόγους ἐγένετο περὶ τῆς ἀναχωρή-
σεώς του ἐν τῷ μύλῳ καὶ τῷ χωρίῳ. Ὁ Γυρι-
στής ἦτο τυχερός, ἔλεγον· ἀλλὰ δὲν ᾔθελον καὶ
νὰ εἶνε εἰς τὴν θέσιν του.

Ἐντὸς τῆς ἡμέρας ὁ Ἰωσήφ ἔμαθε τὴν ἀνα-
χώρησίν του.

— Θεέ μου! ἔφυγεν! ἐφώνησε, πηγαίνει μα-
κράν! καὶ τὰ χεῖλη του ἔτρεμον.

Ἡ ταραχὴ του ἐξέπληξε. Τί τὸν ἔμελεν αὐτόν,
ἂν ἀσήμαντος ἄνθρωπος ἀπῆρχετο διώκων τύχην
εἰς τὸν ἄλλον κόσμον;

Ὁ Γυριστὴς δὲν ἦτο σύντροφος καλὸς, οὐδὲ
καλὸς ἐργάτης. Διὰ τοῦτο οὐδόλως σχεδὸν τὸν
ἐλυπήθησαν.

— Ἡ Ἀμερικὴ, ἔλεγον, μᾶς παίρνει τὰ σκου-
πίδια μας, ... νὰ τὰ χαίρεται!

Ἐν τούτοις ὁ φυγὰς ἐφευγεν, ὅτε μὲν πεζός.
ὅτε δὲ βαίνων ἐπὶ παρερχομένου ἀμαξίου χωρι-
κοῦ τινος ἢ ἀνθρακῆως. Οὐδὲν σχεδὸν δαπανή-
σας ἐφθασεν οὕτω εἰς Λιθόρνον, κ' ἐπεβιβάσθη
εἰς πλοῖον ἀποκομίζον μετανάστας καὶ ἔτοιμον
πρὸς ἀναχώρησιν. Οἱ ἐν Μάρκᾳ δὲν τὸν ἐπανεΐ-
δον πλέον.

Ἀλλ' εἶχε καταλίπει ὀπίσω του τὸ βάρος τοῦ
ἐγκλήματός του, καὶ τὸ βάρος αὐτὸ ἐπίεζε φο-
ρῶς ἀθῶαν ψυχήν.

Ἐνόςφ ὁ Γυριστὴς διέμενεν ἔτι ἐν τῷ χωρίῳ,
ὁ Ἰωσήφ εἶχεν ἐλπίζει ὅτι θὰ ὠμολόγῃ τέλος
ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης ὅτι εἶχεν ἐξομολογή-
θῃ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥ ὅτι ἀπρόοπτόν τι γεγονός
θὰ ἐπῆρχετο ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθειαν. Ὅτε
ὅμως ὁ κακοῦργος διέβη τὴν θάλασσαν, ἡ ἐβυ-
θίσθη ἐν τῇ βαθεῖᾳ σκοτίᾳ, ἥτις περιβάλλει συ-
νήθως τὸν βίον τῶν μικρῶν ἀνθρώπων ἅμα
καταλίπῃσι τὸ χωρίον των, ἡ ἐλπίς ἐκείνη

ἐσβέσθη, καὶ ὁ Ἰωσήφ κατεμέμεφετο ἀπελπισ ἑαυ-
τόν, ὅτι δὲν ἔπραξε τὰ πρέποντα πρὸς σωτηρίαν
τῆς ψυχῆς τοῦ ἀθλοῦ ἐκείνου, οὐδὲ κατώρθωσε
δι' εὐγλωττίας καὶ αὐστηρότητος νὰ τὸν ἀναγ-
κᾶσῃ εἰς τὴν ἐπὶ δικαστηρίου ἀποκάλυψιν τοῦ
ἀπαισίου μυστικοῦ του.

Ἡ ἀποτυχία του τῷ ἐφάνετο ἐνδείξεις τῆς ἐν-
σκηπᾶσης κατ' αὐτοῦ ὁργῆς τοῦ θεοῦ.

— Πῶς, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, ἀσθενὴς ἐγὼ καὶ
ἄχρηστος, θὰ τολμήσω πλέον νὰ ὀνομασθῶ ὑπη-
ρέτης τοῦ θεοῦ, πῶς θὰ ἐλπίσω νὰ ὠφελήσω τὰς
ψυχὰς τοῦ ποιμνίου μου; Ἀνόητος ποῦ ἤμην νὰ
πιστεύσω, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ἐξυπνήσω τὴν συν-
εἶδησιν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ μὴ σὺλ-
λογισθῶ ποτὲ ὅτι ἤμπορούσε νὰ φύγῃ! Καὶ τί
φυσικώτερον ἐν τούτοις δι' ἐν πλάσμα ἀσυνεί-
δητον, καταδικωμένομον μόνον ἀπὸ τὸν φόβον
τῶν συνεπειῶν τοῦ κακούργημάτος του; Ἐγώ,
ἐγὼ μόνος ἐγνώριζα τὴν ἀλήθειαν, ἐγὼ εἶχα εἰς
χεῖράς μου τὸ μέσον νὰ σώσω τὴν Ἐλευθερίαν,
καὶ τὸ μέσον αὐτὸ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὸ με-
ταχειρισθῶ, διότι τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογή-
σεως μου ἔκλειε τὸ στόμα ὡς σιδηροῦς κλειός.

Αἱ ἡμέραι του ὅλαι ἦσαν διαρκῆς ἐφιάλτης.
Λειτουργῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μόλις ἤξευρε τί ἐ-
πραττε. Τὸ φοβερὸν δίλημμα, οὗτινος ἐνώπιον
εὐρίσκετο, ἐφάνετο παραλῶν ἐν αὐτῷ πᾶν ἐλα-
τήριον ζωῆς. Ἡσθάνετο ὅτι θὰ ἐφάνετο παρὰ-
δοξος εἰς τὸ ποιμνίον του, καὶ ἡ ἰδία του φωνὴ
ἦχει εἰς τὰ ὠτά του ὡς φωνὴ ξένη. Δὲν ἦτο ἄ-
ρά γε ἀνάξιος νὰ διανέμῃ ἄρτον εἰς τοὺς ζῶντας
καὶ νὰ κοινωνῇ τοὺς θνήσκοντας; Ἐγνώριζεν
ὅτι ἦτο ἀθῶος, καὶ ὅμως συνησθάνετο ὅτι ἦτο
κατηραμένος. Ὅ,τι δὴποτε καὶ ἂν ἀπεφάσιζεν,
ἠναγκασμένος ἦτο νὰ πράξῃ βδελυρὰν ἁμαρτίαν.

Ἡ ἡμέρα τῆς δίκης, δεκάτῃ Μαΐου, εἶχεν
ἔλθει. Ὁ καιρὸς ἦτο λαμπρός, αἱ μέλισσαι ἐδόμ-
βουν ἐπὶ τῶν ἀνθισμένων ἀκακίων, αἱ σαῦραι ἔ-
τρεχον ἐνθεν κακεῖθεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Πολλοὶ τῶν
χωρικοῦ τῆς Μάρκας εἶχον κληθῇ ὡς μάρτυρες,
καὶ ἀνεχώρουν πρῶτ' πρῶτ' διὰ τὴν πόλιν ἐπὶ τῶν
ἀμαξίων των, εἰς ἃ εἶχον ζεύξει τοὺς ἀροτῆρας
τῶν ἵππων, παραπονούμενοι μὲν δυσθύμως ὅτι
ἐμελλον οὕτω ν' ἀπολέσωσι μίαν ἡμέραν ἐργα-
σίας, ἀλλὰ καὶ χαίροντες ἐνδομύχως ὅτι θὰ ἐ-
βλεπον τὴν Ἐλευθερίαν εἰς τὴν ἑδραν τοῦ κα-
τηγορουμένου, καὶ θὰ διηγούντο περὶ τοῦ φόνου
ὅσα ἤξευρον.

Ὁ Φάλλος Μελεγάρης εἶχεν ἀναχωρήσει ἐ-
φιππος ἅμα τῇ αὐγῇ. Ὁ Ἰωσήφ, ἡ οἰκονόμος
του καὶ ὁ ἐκκλησιαάρχης του, κληθέντες ἐπίσης
εἰς μαρτυρίαν, εἶχον ἐπιβῇ τῆς ταχυδρομικῆς ἀ-
μάξης, ἥτις διασχίζει βραδέως τὴν κοινοτριώδη
ὁδὸν καὶ παρέρχεται ἀλληλοδιαδόχως πρὸ μι-
κρῶν τιμῶν παρεκκλησιῶν καὶ οἰνοπωλείων, ἵνα
φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν. Ὁ ἱερεὺς δὲν ἤνοιξε τὸ

στόμα του καθ' ὅλας τὰς τέσσαρας ἐκείνας θανασίμους ὥρας, ἃς διήνησεν ἡ ἄμαξα, κλονομένη, τινασσομένη, καὶ συρομένη ὑπὸ τάλαιπῶρων ἰσχνῶν ζώων, ἀδιακόπως μαστιγομένην. Ἐκράτει τὸ εὐχολογίον του, οἱ δὲ γείτονες αὐτοῦ ὑπολαμβάνοντες αὐτὸν βυθισμένον εἰς μελέτην, τὸν ἀφῆκαν ἡσυχον καὶ ἐφλυάρησαν μεταξύ των, πληροῦντες ὁσμῆς σκορόδων καὶ καπνοῦ τὸν δροσῶδη καὶ μυρίπνουν ἀέρα τῆς πρωΐας.

Ἡ Κίκια τὸν ἐθεώρει ἐνίοτε, καὶ ἀόριστον προσεχούς δυστυχήματος προαίσθημα κατεῖχε τὴν καρδίαν της. Τὸ πρόσωπόν του τῇ ἐφάνετο παράδοξον, καὶ τὰ χεῖλη του λευκὰ καὶ συνεπτυγμένα ὡς χεῖλη νεκροῦ. "Οτε ἡ ταχυδρομικὴ ἄμαξα ἐφθασεν εἰς τὰς πλακοστρώτους ὁδούς τῆς πόλεως, οἱ ὁδοιπόροι κατέβησαν ἵνα φάγῃ καὶ πῖωσιν ἐν τῇ πρώτῃ τυχόντι πανδοχείῳ τῆς πλατείας. Ἀλλ' ἐκεῖνος, χωρὶς λέξιν νὰ προσφέρῃ, ἐπέβαλε διὰ νεύματος σιωπὴν εἰς τὴν Κίκιαν, παρορμῶσαν αὐτὸν νὰ πάρῃ τίποτε, καὶ ἀπῆλθε μόνος εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ προσευχηθῇ.

Ἡ πόλις μὲ τὰς στενάς της ὁδούς, τὰ παλαιὰ κενὰ της μέγαρα καὶ τοὺς δεσπόζοντας αὐτῶν ὑψηλοὺς πύργους, ἔχει ὀψινερημώσεως. Καλλιτέχναι τινὲς ἐνίοτε καὶ ξένοι ἔρχονται νὰ ἴδωσιν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ δύο τρεῖς καλὰς εἰκόνας τῆς Σιένης. Εἶνε πόλις μικρά, ἐξ ἐκείνων ἃς φαίνεται παντελῶς λησμονήσας ὁ κόσμος, ὁποίας βλέπει τις ἀφθόνης ἐν Ἰταλίᾳ. Ἡ ὥραια πολυτοῦχος γέφυρα, ἣν λέγεται κτίσας ὁ Αὐγουστος, σπανίως ἀντηχεῖ ὑπὸ κράτον ἄλλον ἢ τῶν φερόντων χόρτον καὶ σῖτον ἁμαξίων, ἅτινα κομίζουσι τὸν ἀγροτικὸν αὐτὸν πλοῦτον πρὸς ἀποθήκευσιν εἰς τὴν πόλιν.

Τὸ δικαστήριον ἔκειτο ἐπὶ τῆς μεγάλης πλατείας. Τὸ πάλαι ἦτο μέγαρον τοῦ Ἀρχοντος, διετῆρει δὲ εἰσέτι τὰ πυργία καὶ τὰς ἐπάλλξεις του, καὶ τὰς τοιχογραφίας τῶν αἰθουσῶν του, μαρτύρια πάντα παρωχημένων χρόνων. Οἱ δικασταὶ συνεδρίαζον ἐντὸς εὐρείας σκοτεινῆς αἵθουσας, ἥς τοὺς θόλους ἐβάσταζον κίονες μαρμαρινοὶ. Ἦτο δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πλήρης λαοῦ, καὶ πυκνῆς ὁσμῆς χόρτου, σκορόδου καὶ καπνοσυρίγγων, αἵτινες ἔκαιον ἔτι καὶ κατεσπασμένως εἶχον κρυβῇ ἐντὸς τῶν θυλακίων, ἰδίως δὲ τῆς ἀναθυμιάσεως ἐκείνης ἀνθρώπων πολλῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένων. Ὁ δικαστής, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν συναδέλφων του καὶ φέρων τὴν μελανὴν αὐτοῦ χλαῖναν καὶ τὸν τετράγωνον σκουφόν του, ἐφάνετο πρόσωπόν τι τῶν χρόνων τῆς ἀναγεννήσεως. Ἡ κατηγορουμένη εὐρίσκετο ἐντὸς τοῦ κλωβοῦ ἐκείνου, ὅπου κλείονται οἱ ὑπόδικοι, φυλασσομένη ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων καὶ δεσμοφυλάκων. Ὁ Ἰωσήφ, ὄρθιος ἐντὸς τοῦ κοιλώματος μιᾶς τῶν θυρῶν, ἔρριπεν ἐν βλέμμα εἰς τὴν αἴθουσαν, εἶτα δέ, αἰσθανόμενος ἑαυτὸν κλο-

νούμενον καὶ τὰ ὧτά του πλήρη βόμβου ὁμοίου πρὸς τῆς θαλάσσης τὸν φλοῖσβον, ἀπεσύρθη εἰς τὸν προθάλαμον, ὅπου ἤρχετο ὀλίγος ἀνὴρ ἀπὸ τῆς κλίμακος, καὶ ἀνέμενεν ἐκεῖ νὰ ἀκούσῃ τὸ ὄνομά του, ἐκφωνούμενον ὑπὸ τοῦ κλητῆρος.

Τέλος ἤρχισεν ἡ συνεδρίασις. Συνέβησαν δὲ τὰ πράγματα ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀνάκρισιν, ἣτις εἶχε προηγηθῇ τῆς φυλακίσεως τῆς Ἐλευθερίας. Αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων ὑπῆρξαν αἱ αὐταί, ἐκτὸς μόνον, ὅτι ἐν τῷ μεταξύ οἱ χωρικοὶ τῆς Μάρκας εἶχον λησμονήσει πράγματά τινα, καὶ ἠναγκάζοντο νὰ ἐπινοήσωσιν ἄλλα εἰς ἀναπλήρωσιν. Ἐν συνόλῳ αἱ μαρτυρίαι ἦσαν ὅμοιαι, εἶχον δὲ μόνον τὸ ἀσυνάρτητον καὶ ἀόριστον, ὅπερ χαρακτηρίζει τὸ ἰταλικὸν πνεῦμα· ὁ δικαστής, συνειθισμένος εἰς ταῦτα πάντα, ἀπεχώριζε μετ' ἰδιαζούσης δεξιότητος τὸν σῖτον τοῦ ἀχύρου καὶ παρηκολούθει ἐν ὑπομονῇ τὴν περιστροφὴν γλῶσσαν τῶν χωρικῶν.

Μόλις τὴν τρίτην ἡμέραν ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ Ἰωσήφ. Αἱ ἐβδομήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα ἐκεῖνοι προσδοκίας ὥραι ὑπῆρξαν εἰς αὐτὸν φοβεραί. Μόλις κατέλυσε τὴν νηστείαν του κ' ἔζη ὡς ἐν ὄνειρῳ. "Ολον αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα εἶχε διανύσει ἐν τῇ δικαστηρίῳ ἢ ἐν ἐκκλησίᾳ. "Οτε δὲ τέλος ἐκλήθη, ψυχρὸς ἰδρῶς περιέβρεε τὸ σῶμά του, αἱ χεῖρές του ἔτρεμον, καὶ κατὰ τύχην σχεδὸν ἀπῆντησεν εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ δικαστοῦ καὶ τῶν δικηγόρων. Αἱ ἀπαντήσεις του δὲν ἦσαν ἀπαντήσεις λογικοῦ ἀνθρώπου. Ἐβεβαίωσε τὴν ἀθώτητα τῆς Ἐλευθερίας ἐπαναλαμβάνων τὰ ἴδια καὶ λέγων ἐμπαθεῖς ὑπερβολὰς.

— Ὁ ἱερεὺς αὐτός, διανοεῖτο ὁ δικαστής, γνωρίζει ὅτι ἡ κατηγορουμένη εἶνε ἔνοχος· ἴσως γνωρίζει καὶ κατὰ περισσώτερον. Μήπως εἶνε συνενοχός της ;

Ἡ μαρτυρία του, τὸ ἦθός του, οἱ πνευστικῶντες καὶ ἀντιφατικοὶ τοῦ λόγου ἐνεποίησαν ζωηρὰν καὶ οἰκτρὰν ἐντύπωσιν. Ὁ δικαστής ἐγνώριζε, παρ' ἄλλων μαρτύρων, ὅτι θερμὴ φιλία ὑπῆρχε πάντοτε μεταξύ τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἐφημερίου τοῦ ἀγίου Βαρθολομαίου, καὶ ὅτι, τὴν πρωΐαν αὐτὴν τοῦ φόνου, ὁ ἱερεὺς προλαμβάνων τοὺς λειτουργοὺς τῆς δικαιοσύνης, εἶχε μεταφέρει ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τὸ πτώμα τοῦ θύματος. Ρεῦμα ἐχθρικῶν ἐντυπώσεων ἐμορφώθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατ' αὐτοῦ παρὰ τε τῷ πλήθει καὶ παρὰ τοῖς δικασταῖς. Ἡ ὠχρότης του, ἡ ταραχὴ του, οἱ λόγοι του, οἱ πεπλανημένοι του ὀρθαλμοί, οἵτινες ἀνεζήτησαν διαρκῶς τὴν ὑπόδικον, πάντα ταῦτα τὸν παρίσταν ὡς ἀνθρωπὸν γνωρίζοντα ἐνοχόν τι μυστικὸν καὶ ἄλλοφρονούντα ἐκ φόβου.

Ὁ πρόεδρος ἀνθρώπησεν αὐτὸν ἀδυσωπήτως, τὸν ἐπέτιμνε μάλιστα, τὸν ἐχλεύασε, καὶ οὐδενὸς ἐφείσθη μέσου ὥπως ἀποσπάσῃ παρὰ τοῦ δυστυχοῦς Ἰωσήφ τὴν ἀλήθειαν, ἣν ὑπελάμβανε

κρυπτομένην ὑπ' αὐτοῦ. Ἄλλ' εἰς μάτην πάντα. Ὅσον καὶ ἂν ἐφαίνετο ἀσυνάρτητον καὶ νοσοῦν ἔχων τὸ πνεῦμα, οὐδεμίαν ὁ ἱερεὺς εἶπε συλλαβὴν, δυναμένην νὰ ὑποσημάνῃ ὅ,τι ἐκεῖνος μόνος ἐγνώριζε. Ὅτε δὲ μόνον οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ συνήντων τοὺς τῆς Ἐλευθερίας, ἐξέφραζε τὸ βλέμμα τοῦ ἀγωνίαν τοσαύτην, ὥστε καὶ αὐτὴ ἐκείνη κατεπλάγη.

— Ποῖος νὰ ἔλεγε, ὅτι θὰ τὸ ἔπαιρνε τόσον κατάκαρδα; διανοεῖτο ἡ νεαρὰ γυνή. Ἀλλὰ εἶχε πάντοτε τρυφερὰν ψυχὴν. Ἐλπιεῖτο καὶ αὐτὰ τὰ πουλιά, ποῦ ἐπιάνοντο εἰς τοὺς βρόχους, καὶ τὰ βώδια ποῦ τὰ ἐπήγαιναν εἰς τὸ σφαγεῖον.

Μετὰ πολλὰς παρατηρήσεις καὶ ἐπιτιμήσεις —διότι ὁ πρόεδρος ἐγνώριζε κάλλιστα ὅτι προσβάλλων ἱερέα ἡπέκτα δικαιώματα εἰς προεδρισμόν— ὁ Ἰωσήφ ἀφίθη τέλος ἐλεύθερος νὰ ἀποχωρήσῃ τοῦ βασανιστηρίου ἐκείνου. Διπόθυμος καὶ οὐδὲν περὶ αὐτὸν βλέπων, κατῴρωσε μετὰ κόπου νὰ διασχίσῃ τὸ πλῆθος, κατέβη τὴν μεγάλην κλίμακα καὶ ἐξῆλθε πάλιν εἰς τὸν ὑπαιθρον ἀέρα.

Τὴν πλατεῖαν ἐπλήρου ὄχλος μὴ δυνηθεὶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν, ἦτο δὲ φοβερός ὁ θόρυθος, καὶ πᾶσα φωνὴ ἐκραύγαζε: Θὰ καταδικασθῇ! Ἡρώτων δὲ πάντες ἀλλήλους, ἂν θὰ κατεδικάζετο εἰς εἰκοσαετὴ ἢ εἰς διὰ βίου δεσμά.

Ὁ Ἰωσήφ διήρχετο τὸ πλῆθος. Ὁ ὄχλος εἶνε ὅμοιος πανταχοῦ, σκληρὸς καὶ ἀπληστος θαμάτων, εἴτε περὶ ταύρου πρόκειται καταπίπτοντες ἐν τῇ κονίστρᾳ, εἴτε περὶ δολοφόνου ἀναβαίνοντος τὸ ἱκρίωμα, εἴτε καὶ περὶ μὲν ἀπλῶς ἡλειμμένου πετρέλαιον καὶ καιομένου ἐν μέσῃ ὁδῷ. Ὁ μυλωθρὸς οὐδένα εἶχε δεσμόν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ἢ σύζυγός του οὐδένα εἶχε ποτε κακοποιήσει, καὶ ὅμως ἂν ἤθωπτο, θὰ ὑπελάμβανον πάντες κλαπείσας τὰς ἐλπίδας των, ἐνῷ συγχρόνως ἐνόμιζον ὅτι ἡ πράξις τῆς ἦτο φυσικωτάτη καὶ ὅτι δίκαιον εἶχε πράξασα ὅ,τι ἔπραξε.

Ἡ μαρασμώδης καὶ πενθίμη τοῦ ἱερέως μορφή παρήρχετο ὡς σκιὰ διὰ μέσου τῶν θορυβούντων ἐκείνων ὁμίλων. Ὁ ἀὴρ ἦτο θερμὸς ὡς ἐν ἡμέρᾳ θέρους, ὁ οὐρανὸς ἀνέφελος, καὶ ὁ ἥλιος ἔλουε δι' ἀπλῆτου φωτὸς τοὺς ἀμαυροὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ δικαστηρίου. Κατὰ τὴν γωνίαν τῆς πλατείας ὑπῆρχε κρήνη μεγάλη, λείψανον παρελθούσης μεγαλειότητος, ὅθεν δελφίνες μαρμαρίνου ἐξέχεον κρουνοὺς ὕδατος δροσεροῦ καὶ διαυγοῦς. Ὁ Ἰωσήφ ἔκυψε καὶ ἔπιεν ἀπλήστως ὡς ἄνθρωπος διαβιβρωσκόμενος ὑπὸ δίψης. Εἶτα δὲ διελθὼν τὴν πλατεῖαν καὶ ὠθήσας τὸ φράσσον τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας δερμάτινον παραπέτασμα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν δροσώδη ἐκείνην ἐρημίαν ὡς εἰς ἄσυλον. Γονυπετήσας δὲ πρὸ τῆς ἱερᾶς τραπέζης, προσευχήθη καὶ ἐκλαυσε

πύρινα δάκρυα ἐπὶ τῷ ξένῳ ἐγκλήματι καὶ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἀδυναμίᾳ πρὸς ἐξίλασμόν του, ἥτις τῷ ἐφαίνετο ἔτι μείζον ἐγκλημα.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν τοῦ σταυροῦ δὲν τὸν ἄφινον ἤσυχον. Βήματα γοργὰ ἀντήχησαν ὀπισθεν τοῦ ἐπὶ τῶν πλακῶν, καὶ ὁ Φάλλκος Μελεγάρης ἔθηκε βαρέως τὴν χεῖρά του ἐπὶ τὸν ὦμον τοῦ ἱερέως. Ἡ μορφή του ἦτο ἐξημμένη, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀπλανεῖς καὶ ἀσθμαίνουσα ἡ πνοή του.

— Σῆκω καὶ ἄκουσέ με! εἶπε τραχέως, ὡς ἂν μὴ εὐρίσκετο ἐν τόπῳ ἱερῷ. Λέγουν ὅτι θὰ καταδικασθῇ... τὸ ἤκουσες;

Ὁ Ἰωσήφ κατένευσε.

— Τότε λοιπόν, ἐξηκολούθησεν ὁ Φάλλκος, συνεσφιγμένους ἔχων ἐξ ὀργῆς τοὺς ὀδόντας, μὰ τὴν ζωὴν μου, καὶ τὴν ζωὴν σου, θὰ σὲ καταγγείλω ἐγὼ εἰς τοὺς δικαστὰς ὡς ἔνοχον.

Ὁ Ἰωσήφ δὲν ἀπεκρίθη. Ἦτο ὀρθιος, ἐσκεμμένος, σταυρῶν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους, ἡ δὲ μορφή του οὐδὲ ἀγανάκτησιν ἐξέφραζεν οὐδὲ ἐκπληξιν.

— Θὰ σὲ καταγγείλω, ἐπανελάθεν ὁ Μελεγάρης, ἐκμανέστερος γεγόμενος ὑπὸ τῆς σιγῆς τοῦ ἱερέως. Τί ἔκαμνες τὴν νύκτα εἰς τὴν λεύκαν τοῦ Μεγάλου Δουκὸς; Διατί ἐσήκωσες καὶ ἔκρυψες τὸ πτώμα; Ὅλον τὸ χωρίον ὁμιλεῖ διὰ τὰ ὑποπτά σου κινήματα, ὅλον τὸ χωρίον λέγει ὅτι ἠλλαξες συνηθείας. Ὑπάρχουν ἐναντίον σου ἀρκεταὶ ἐνδείξεις, διὰ νὰ στείλῃ κανεὶς εἰς τὰ δεσμά δέκα ἀνθρώπους πολὺ καλλιτέρους ἀπὸ σέ. Σὺ τὸν ἐφόνευσες, ἢ τοῦλάχιστον γνωρίζεις τὸν ἀληθινὸν φονέα... Αὐριοῦ εὐθύς, ἂν δὲν δηλώσῃς εἰς τὸν πρόεδρον ὅ,τι ἤξεύρεις, ἐγὼ θὰ σὲ καταγγείλω, παπᾶ κατηραμένε!..

Ὁ Ἰωσήφ ἠρυθρίασεν ἐλαφρῶς, ἀλλ' οὐδὲν εἶπεν.

Ὁ νέος, ὅστις παρετῆρει αὐτὸν δι' ὀφθαλμῶν μεστῶν μίσους, ὑπέλαθεν ὡς ὁμολογίαν τὴν ἐπιμόνον ἐκείνην σιωπὴν,

— Δὲν τολμᾷς ν' ἀρνηθῇς, μολονότι εἶσαι ἀδιόρθωτος ψεύστης, εἶπε περιφρονητικῶς. Σκύλε σιχαμένε, .. τολμᾷς νὰ ὀνομάζῃσαι δούλος τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ἀφίνεις νὰ λύσῃ ὅλην τῆς τὴν ζωὴν εἰς τὴν φυλακὴν διὰ νὰ σώσῃς τὴν ἐλεεινὴν σου ὑπαρξιν! Καλὰ! Ἄκουσε ὅμως νὰ σοῦ εἰπῶ... καὶ ξεύρει ὁ κόσμος ὅτι ἐγὼ φυλάττω τὸν λόγον μου. Ἄν δὲν ὁμιλήσῃς, καὶ καταδικασθῇ, σοῦ ὀρκίζομαι μὰ τὸν σταυρὸν αὐτὸν, ὅτι σὲ καταγγέλλω εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ἂν τὸ δικαστήριον δὲν σὲ τιμωρήσῃ, σὲ φονεύω ὡς ἐφονεύθη ὁ Τασσίλος. Ἄν δὲν τὸ κάμω, νὰ ψοφήσω χωρὶς παιδιὰ, νὰ καταντήσω ζητιάνος, καὶ νὰ κολασθῶ αἰωνίως!

Εἶτα δέ, χωρὶς λέξιν νὰ προσέσθῃ, ἀπεχώρησε, περίφωτον ἔχων τὴν ξανθὴν αὐτοῦ κόμην

ὑπὸ τῶν χρυσῶν ἀκτίνων τοῦ μεταμεσημβρινοῦ ἡλίου, ἐξωργισμένην τὴν μορφήν, καὶ τοσοῦτον φλογόβολα τὰ ὄμματα, ὥστε ἐφαίνετο μεταμορφωμένος καὶ ὅμοιος πρὸς τὸν ἐκδικητὴν ἄγγελον τοῦ παραδείσου τοῦ Τιντορέτου.

Ὁ Ἰωσήφ ἔμεινεν ἀκίνητος ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκκλησίᾳ, κλίνων ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν κεφαλὴν. Ἐμπνευσίς αἰφνίδιος, ἀπόφασις μεγάλη εἶχε καταβῆ εἰς τὴν ψυχὴν του ὁμοῦ μετὰ τῶν παραφύρων λόγων τοῦ ἔχθρου του. Ἀστραπή ἐξ οὐρανοῦ τὸν ἐφώτισε. Δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ καταγγεῖλῃ τὸ μυστικὸν τῆς ἐξομολογήσεως, ἀλλ' ἠδύνατο νὰ καταγγεῖλῃ ἑαυτόν. Ἡ κεφαλὴ του ἦτο πλήρης βίων μαρτύρων. Δὲν ἦτο δυνατόν ἄρα νὰ καταταχθῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ἅγιον ἐκείνων στρατόν;

Ἄλλ' ὄχι. Ἐν τῇ ταπεινότητι του δὲν ὑπελάμβανεν ἑαυτὸν ἄξιον τῆς χάριτος ταύτης. Ὁ, τι μόνον αὐτὸς ἠδύνατο νὰ πράξῃ, ἦτο νὰ ἀποτίσῃ τὸ ἀνεξάλειπτον ἀμάρτημα ὅπερ διέπραξεν, ἀφήσας γῆινην συμπάθειαν, καίτοι ἀγνήν καὶ ἀθῶαν, νὰ ἀμαυρώσῃ τῆς κλήσεως αὐτοῦ τὴν καθαρότητα. Ἦτο μικρὸς χωρικός μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐκλείσθη εἰς τὴν ἱερατικὴν σχολὴν, ἀφελὲς ἔχων τὸ πνεῦμα καὶ πλήρη ἀγάπης τὴν καρδίαν. Εἶχε γεννηθῇ μὲ ἀγίον ψυχὴν· ἔζη ἐντὸς κόσμου, ὅπου τὸ πάθος τῆς ἀφοσιώσεως ἦτο φλογερὸν, ὅσον εἰς ἄλλας φύσεις τὸ πάθος τῆς ἀπολαύσεως καὶ τοῦ ἐγωῖσμοῦ. Ὁ πνευματικὸς κόσμος ἦτο δι' αὐτόν ἡ μεγάλη πραγματικότητα, ἡ δὲ γῆ μετὰ τῶν ἀπλήστων καὶ σκληρῶν αὐτῆς κατοίκων, τῶν ταλαιπωριῶν καὶ ἀδικιῶν τῆς, τῷ ἐφαίνετο ἀπατηλὸν τι καὶ ἀπαίσιον ὄνειρον.

Τοιοῦτος ἄνθρωπος θεώρει τὴν θυσίαν, ἥτις ὠρθοῦτα ἐνώπιον αὐτοῦ ὡς καθήκον, ὡς συνδιαλλαγὴν οὐ μόνον πρὸς τὸν θεόν, ὃν εἶχε προσβάλει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, ἣν εἶχεν ἀποπειραθῇ νὰ προδώσῃ. Ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ἐξημμένῳ ἐκ μακρῶν νηστειῶν καὶ ἐκ παντελοῦς στερήσεως πάσης φυσικῆς γλυκύτητος τοῦ βίου, ἡ αὐταπάρνησις αὐτῇ παρίστατο ὡς ἐπιταγὴ ἐξ οὐρανοῦ. Ἡ ζωὴ του θὰ καθίστατο τοῦ λοιποῦ ἐλευθερία καὶ ἐπαίσχυντος—ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο; Οἱ μεγάλοι τῆς ἐκκλησίας του μάρτυρες δὲν ὑπέστησαν πλείονα; Διὰ τοιούτων βασάνων, ἐκούσιως ἐκλεγομένων καὶ ἐγκατεργασμένων, δὲν κατεκτάτο ἡ χάρις τοῦ θεοῦ;

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἔπρεπε νὰ ψευσθῇ, ὅτι θὰ κατήσχυνε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ θὰ καθίστα πιστεῦσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὁ τὸ ἅγιον τῆς ἱερωσύνης μυστήριον δεχθεὶς ἦτο φονεὺς. Ἀλλὰ περὶ τούτων δὲν ἐμερίμνα. Ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ τῆς ἀγωνιώσεως ψυχῆς του τὸ ὄραμα θυσίας, καθ' ἣν αὐτὸς μόνος ἔμελλε νὰ πάθῃ, σώζων ἀθῶαν γυναῖκα καὶ τῆρῶν τὸ ἐμπειπιστευμένον αὐτῷ μυ-

στήριον, ἐπεφαίνετο ὡς ἀνέλπιστος λύσις τῶν δισταγμῶν του, ὡς τέρμα τῶν δυσχερειῶν τοῦ δρόμου του.

Γονυπετὴς καὶ προσευχόμενος πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης, ὑπελάμβανε τὴν διὰ τοῦ μεγάλου παραθύρου τῆς ἐκκλησίας καταβαίνουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἡλιακὴν ἀκτῖνα ὡς οὐράνιον φέγγος, καὶ ἐν τῇ πυκνῇ ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λιθανωτοῦ ἀτμοσφαίρα ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν: Ἐν ὁδύνῃ ἀγνίζονται πάντα!

Ὁ Ἰωσήφ οὔτε σοφὸς ἦτο, οὔτε δραστήριος καὶ ἀποφασιστικὸς ἄνθρωπος. Εἶχε καρδίαν ποιητοῦ καὶ πνεῦμα παιδίου. Ἡ ψυχὴ του ἐπόθει θυσίαν, καὶ ἡ εὐπιστία του ἀπεδέχετο πᾶσαν τῆς ἀφελούς του πίστεως ὑπερβολήν. Ἦτο νέος ἀμαθὴς καὶ ἀδύνατος, ἀλλ' εἶχεν ἐν-ἑαυτῷ πολὺν κεκρυμμένον ἡρωϊσμόν. Ἐγνώριζε νὰ πάσχη καὶ νὰ σιωπᾷ, ἡγάπα δὲ ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας του τὴν γυναῖκα ἐκείνην πλεον ἑαυτοῦ δι' ἔρωτος, ὅστις, κατὰ τὴν πίστιν του, ἐκόλαζεν αὐτόν εἰς αἰῶνα.

Ὅτε ἐξῆλθε τῆς ἐκκλησίας, εἶχεν ἤδη ἀποφασίσει τι νὰ πράξῃ, καὶ ἡ ψυχὴ του ἐγαλῆνίασεν. Ἡ ἡμέρα ἔλγχε, καὶ αἰάκτινες τοῦ δύνοντος ἡλίου ἐπέχεον ἔσχατον φῶς εἰς τοὺς γηραιούς τοίχους τῆς μικρᾶς πόλεως. Τὸ πλῆθος εἶχε διασκορπισθῇ, οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἠκούετο ἐπὶ τῆς ἐρήμου πλατείας κρότος ἢ ὁ τοῦ καταλειβομένου εἰς τὴν δεξαμενὴν ὕδατος. Τὸν οἰκεῖον αὐτὸν φόρον ἀκούσας, ἐδάκρυσεν. Οὐδέποτε πλεον κατὰ τὰς φθινοπωρινὰς ἡμέρας δὲν ἤθελεν ἀκούσει τὸν μικρὸν ῥύακα τῆς Μάρκας φλοισβίζοντα ὑπὸ τὰς αἰγείρους, οὐδ' ἐν τῷ τόπῳ τῆς γενετῆς του τὰ πρασινωπὰ ρεῖθρα τοῦ Ἄρνου καταφερόμενα πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ τῶν καλαμῶνων.

Τὴν ἐπαύριον, τὴν τρίτην ὥραν, ἀπηγγέλθη ἡ ἀπόφασις.

Ἡ Ἐλευθερία, κατηγορουμένη καὶ ἀποδειχθεῖσα ἔνοχος φόνου τοῦ συζύγου της κατεδικάζετο εἰς εἰκοσαετῆ ἀπομονωτικὴν κάθειρξιν. Ἀκούσασα τὴν ἀπόρασιν ἀπαγγελλομένην, κατέπεσεν ὡς νεκρά καὶ ἀπεκομίσθη ἐξω τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριάσεων. Ὁ ἐραστὴς της ἐξέβαλε βρυχηθμὸν θηρίου, σφαδάζων ὡς ἐκμανὴς μετὰ τῶν ἀγωνιζομένων νὰ συγκρατήσωσιν αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰωσήφ, ὅστις ἀνέμενεν ἐπὶ τοῦ διαζώματος τῆς μεγάλης κλίμακος οὐδὲ κἂν συνωφρύνθη. Ἡ πικρία τοῦ θανάτου εἶχε πλεον παρέλθει δι' αὐτόν. Τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν τὴν ἀνέμενε, καὶ ἀπὸ πολλῶν ἤδη ὥρων ἐγνώριζε τί εἶχε νὰ πράξῃ. Ἡ μορφή του εἶχε τὴν γαλήνην ψυχῆς ἐντελῶς ἀταράχου.

Ὁ οὐρανὸς ἦτο συννεφὴς καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα πνιγρὰ. Τὸ πλῆθος ἐξήρχετο τοῦ δικαστηρίου τεταραγμένον, θορυβοῦν καὶ κατάπληκτον συ-

νάμα, διατεθειμένον ἤδη νὰ τραπῇ ὑπὲρ τῆς καταδικασθείσης, ἀφοῦ αὕτη ἐγένετο θῦμα τοῦ νόμου. Μόνος ὁ ἱερεὺς ἔμεινε ἀκίνητος, καθήμενος ἐπὶ ἐδωλίου ὑπὸ τὰς ἀλληγορικὰς μορφὰς τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Ἐπεικειάς, γεγλυμμένας ἐπὶ τοῦ γωνιώδους θόλου. Ἡ ὥχρά του μορφὴ ἐφαίνετο ἀδιάφορος πρὸς τὰ περὶ αὐτὸν συμβαίνοντα, πρὸς τοὺς βραδεῖ τῷ βήματι ἀποχωροῦντας χωροφύλακας, πρὸς τοὺς γραμματεῖς τοῦ δικαστηρίου καὶ τοὺς δικηγόρους, οἵτινες ἐσπευδον, περὰ ναντες τὸ ἔργον των, ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸ καφενεῖον ἵνα παίξωσι δόμινον. Αἱ ἀδρανεῖς του χεῖρες ἐκράτουν τὸ εὐχολόγιον, ὅθεν μηχανικῶς ἐπανελάμβανε λατινικὴν τινα προσευχήν. Ἀφοῦ ἀνεχώρησεν ὁ κόσμος ὅλος, φύλαξις ἐπλησίασε καὶ ἤγγισε τὸν βραχιονά του, λέγων ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κλεισθῶσιν αἱ θύραι. Ὑψωσε τότε τὸ βλέμμα, οἶνεϊ ἀφυπνῶν, καὶ εἶπεν ἡρέμα:

— Ἦθελα νὰ ἰδῶ τὸν κύριον πρόεδρον, μίαν στιγμὴν μόνον. Εἶνε δυνατόν;

Μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς καὶ βραδύτητας εἰσῆχθη πρὸς τὸν δικαστήν, ἐν μικρῷ τινι γραφείῳ τοῦ μεγάρου.

— Τί μέ θέλετε; ἠρώτησεν οὗτος ἐκπλαγεὶς τὴν ὠχρότητα τοῦ ἱερέως.

— Ἐρχομαι νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι κατεδικάσατε ἀθῶαν γυναῖκα, ἀπήντησεν ὁ Ἰωσήφ.

Ὁ δικαστὴς ἐθεώρησεν αὐτὸν σαρκαστικῶς καὶ περιφρόνως μειδιῶν.

— Ἄλλο τίποτε; ἠρώτησεν. Ἄν εἶνε ἀθῶα, ποῖος λοιπὸν εἶνε ὁ ἔνοχος;

— Ὁ ἔνοχος εἶμαι ἐγώ, ἀπήντησεν ὁ ἱερεὺς. Κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν μετὰ τὴν πρώτην δολοφονίαν του δίκην δὲν ὤμιλησε πλέον.

Κύπτων τὴν κεφαλὴν καὶ σταυρῶν τὰς χεῖρας ἔμεινε ἀκίνητος πρὸ τοῦ δρυφάκτου, ὡς εἶχε μείνει ἐκείνη, οὐδὲν ἀπαντῶν εἰς τὰς ἀπευθυνόμενας αὐτῷ ἐρωτήσεις. Μάρτυρες ἐκλήθησαν πολλοί, αἱ δὲ καταθέσεις των ἐφάνησαν συμφωνοῦσαι πρὸς τὴν ὁμολογίαν του. Ὅσοι ἀορίστως τὸν εἶχον ὑποπτεύσει, ὅσοι τὸν εἶχον ἰδεῖ κλείοντα τὴν θύραν τοῦ σκευοφυλακίου πρὸ τοῦ πτώματος τοῦ δολοφονηθέντος, οἱ ἡμιονηλάται οὕτινες τὸν εἶχον ἀπαντήσῃ τὴν νύκτα κρατοῦντα λίσγον ἐγγὺς τῶν αἰγείρων, ὁ ἐκκλησιάρχης ὃν εἶχεν ἀφυπνίσει τὴν αὐτὴν ἐκείνην νύκτα, καὶ αὕτῃ ἡ πτωχὴ Κάκια, ἥτις ὤμνουν ὅτι ἦτο ἄγιος, ἄγγελος, πλάσμα ὀνώτερον τοῦ κόσμου, ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, τοῦ ὁποίου τὸν νοῦν εἶχον διαταράξει αἱ νηστεῖαι καὶ τὰ ὁράματα, πάντες, ἐκ κακεντρεχείας ἢ ἀγνοίας, ἐπεκύρωσαν τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἱερέως. Ἀνεσκάφη τὸ χῶμα ὑπὸ τὴν αἰγειρον τοῦ Μεγάλου Δουκός, καὶ ὅτε ἀνεκαλύφθη τὸ αἵματόστικτον ἐγχειρίδιον, ἡ γῆ αὕτῃ ἐφάνη καταμαρτυροῦσα.

Τέλος, μετὰ πολλὰς ἡμέρας, ἃς ἀπήτησεν ἡ ἀναθεώρησις τῆς δίκης, ἡ Ἐλευθερία ἀπελύθη καὶ κατεδικάσθη ἐκεῖνος ἀντ' αὐτῆς.

Ὁ Φάλλκος Μελεγάρης ἐνυμφεύθη τὴν Ἐλευθερίαν. Ἀπῆλθον δὲ νὰ ζήσωσιν εἰς τὸν τόπον του, ἐν τῇ Λομβαρδικῇ πεδιάδι. Ὑπῆρξαν εὐτυχεῖς, καὶ τὸ χωρίον τῆς Μάρκας καὶ τὸ ποτάμιόν του δὲν τοὺς ἐπανεῖδον πλέον.

Τῆς ἤρχετο πολλάκις κ' ἔλεγεν εἰς τὸν ἄνδρα τῆς:

— Δὲν ἤμπορῶ νὰ πιστεύσω ὅτι εἶνε ἔνοχος· κατὰ μυστήριον πρέπει νὰ εἶνε..

Καὶ ὁ σύζυγός της ἀπῆντα γελῶν,

— Ἦτον ἔνοχος, νὰ ἦσαι βεβαία. Ἐγὼ τὸν ἐφόβισα, καὶ τὸ ὁμολόγησε. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ παπὰδες εἶνε δειλοί.

Ἡ Ἐλευθερία δὲν ἦτο περὶ τούτου πεπεισμένη, ἀλλ' ἀπέφευγε νὰ τὸ συλλογίζεται, καὶ ἤρχιζε νὰ παίξῃ μὲ τὰ ὠραῖα παιδιὰ τῆς.

— Τὸ κάτω κάτω, διανοεῖτο, διατὶ νὰ μὴ τὸ πιστεύσῃ κανεὶς; Δὲν τὸ εἶπε μόνος του; Ἐπειτα.. τὴν ἡγάπα πάντοτε αὐτός.. Εἰς τὴν Μάρκαν τὸν ὑπώπτειον πάντοτε ὅλοι, καὶ ἐσιώπων μόνον ἀπὸ σεβασμὸν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐζῆσεν ὁ πτωχὸς δύο ὀλόκληρα ἔτη εἰς τὰ κάτεργα, παρὰ τὴν ἀκτὴν. Καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον αὐτὸν δὲν ὤμιλησε, καὶ ὑπελαμβάνετο ὡς παράφρων. Τέλος τὸν τρίτον χειμῶνα, ἐν ὧρᾳ ὑγρᾷ καὶ ψυχρᾷ, προσεβλήθησαν οἱ πνεύμονές του, αἱ δυνάμεις του κατέπεσον, καὶ τὸ ἔαρ ἐσάρωσεν αὐτὸν ἡ φθίσις. Κατὰ τὰς τελευταίας του στιγμὰς, ἀκτίς ἐκστάσεως κατηύγαγε τὴν μορφὴν του, καὶ ἀνεκφράστου ἀγαλλιᾶσεως μειδιάμα διέστειλε τὰ χεῖλη του:

— Αἰνὸς σοι, Κύριε,.. λῦσόν με!.. ἐψιθύρισε καὶ παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀφίπτατο ἡ ψυχὴ του, μικρὸν πτηνὸν ἦλθε κ' ἔψαλεν εἰς τὸ παράθυρον τοῦ θαλαμίσκου του. Ἦτο ἀηδὼν, ἴσως ἐξ ἐκείνων, αἵτινες ἔψαλλον ἄλλοτε πρὸς αὐτόν, κατὰ τὰς θερινὰς νύκτας, ἐν μέσῳ τῶν ἀνθοῦντων κυνοῦ-ρόδων...

ΔΥΟ ΑΝΑΚΤΟΡΑ

(Κερκυραῖκαὶ ἐντυπώσεις)

Α'

Πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς πλατείας τῆς Κερκύρας, τῆς γνωστῆς κοινῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα σπιανάδα εὐρείας χλοερᾶς καὶ δενδροφύτου ἐκτάσεως, φράσσον σχεδὸν ἐντελῶς τὴν ἐξ αὐτῆς πρὸς τὰ ἐκεῖ θεῖαν, ἐγείρεται μέγα καὶ βαρὺ κτίριον, οὗτινος καὶ ὁ σοβαρὸς τῆς ἀρχαιοπρεποῦς ἀρχιτεκτονικῆς ρυθμὸς ἐπιβάλλει καὶ ὁ χρόνος